

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.2.2.34>

**OCHRONA KARNO-PRAWNA NORMALNEJ PRACY
ZAUTOMATYZOWANEGO SYSTEMU OBIEGU DOKUMENTÓW SĄDU:
DOŚWIADCZENIA PAŃSTW CZŁONKOWSKICH WNP**

Artem Shcherbina

aspirant

Donieckiego Państwowego Uniwersytetu Spraw Wewnętrznych (Mariupol, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0001-8600-1829

e-mail: 535475@ukr.net

Adnotacja. W artykule autor analizuje przepisy karne państw członkowskich Wspólnoty Niepodległych Państw. Podkreśla się, że w większości tych ostatnich brakuje specjalnego artykułu, który zapewniłby odpowiedzialność karną za naruszenie normalnej pracy zautomatyzowanego systemu obiegu dokumentów sądu. Autor wskazuje, że w krajach WNP ustawodawca nie przywiązuje szczególnego znaczenia do wykroczenia, które polega na naruszeniu normalnej pracy zautomatyzowanego systemu obiegu dokumentów sądu. W żadnym ze zbadanych Kodeksów Karnych nie znaleziono co najmniej podobnej normy w części dotyczącej przestępstw przeciwko wymiarowi sprawiedliwości. Pozwala to stwierdzić, że nasz kraj poważniej ocenia ten społecznie niebezpieczny czyn, zdając sobie sprawę, że ten ostatni może zdestabilizować sądownictwo, a także negatywnie wpłynąć na ogólną sytuację kryminologiczną Ukrainy.

Słowa kluczowe: prawo karne, zautomatyzowany system obiegu dokumentów sądowych, informacja, komputer, wykroczenie karne, kraje obce, WNP.

**CRIMINAL AND LEGAL PROTECTION OF THE NORMAL WORK
OF THE AUTOMATED COURT DOCUMENTATION SYSTEM:
THE EXPERIENCE OF CIS MEMBER COUNTRIES**

Artem Shcherbina

Postgraduate Student

Donetsk State University of Internal Affairs (Mariupol, Donetsk region, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0001-8600-1829

e-mail: 535475@ukr.net

Abstract. In the article, the author of the review of the criminal legislation of the provinces-members of the Union of Independent Powers. Emphasize respect for that. Also, there is a large number of other special statutes that have transferred bi-criminal information for the failure of a normal robotic automated system and document processing to the court. The author notes that in the territories of the SND, the legislator does not need a criminal law-enforcer, which has a special role in the damaged normal robotic automated systems and document management courts. In the case of the criminal code of law, there is no wish for similar norms for the distribution assigned to criminal law-enforcers against justice. Tse allow it to state that our country is more serious about suspiciously not safe work, it's not safe to destroy the system of the court, and also negatively embed the criminal situation on the backbone of the Ukrainian situation.

Key words: criminal legislation, automated system of document circulation to the court, information, computer, criminal law enforcement, foreign lands, SND.

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА НОРМАЛЬНОЇ РОБОТИ
АВТОМАТИЗОВАНОЇ СИСТЕМИ ДОКУМЕНТООБІГУ СУДУ:
ДОСВІД КРАЇН – ЧЛЕНІВ СНД**

Артем Щербіна

аспірант

Донецького державного університету внутрішніх справ (Маріуполь, Донецька область, Україна)

ORCID ID: 0000-0001-8600-1829

e-mail: 535475@ukr.net

Анотація. У статті автор розглядає кримінальні законодавства країн – членів Співдружності Незалежних Держав. Акцентується увага на тому, що у більшості останніх відсутня спеціальна стаття, котра передбачала б кримінальну відповідальність за порушення нормальної роботи автоматизованої системи документообігу суду. Автор вказує, що в країнах СНД законодавець не надає кримінальному правопорушенню, котре полягає у порушенні

нормальної роботи автоматизованої системи документообігу суду, особливого значення. У жодному з розглянутих Кримінальних кодексів не знайдено хоча б схожої норми у розділі, присвяченому кримінальним правопорушенням проти правосуддя. Це дозволяє констатувати, що наша країна більш серйозно оцінює це суспільно небезпечне діяння, розуміючи, що останнє здатне дестабілізувати судову систему, а також негативно вплинути на загальну кримінологічну ситуацію України.

Ключові слова: кримінальне законодавство, автоматизована система документообігу суду, інформація, комп'ютер, кримінальне правопорушення, зарубіжні країни, СНД.

Вступ. Захист роботи суду – дуже важливе завдання держави, оскільки саме від судової системи залежить реалізація кримінальної політики. Охорона нормальної роботи автоматизованої системи документообігу суду в Україні з'явилась відносно нещодавно, що було зумовлено зростанням кількості випадків посягання на неї. При цьому доречно зауважити, що наша країна одна з небагатьох держав, в яких існує такого роду норма. Хоча також не можна не відмітити те, що більшість зарубіжних колег-законодавців певним чином інформацію суду намагаються захистити. В цьому контексті, на нашу думку, доречним буде зупинитись на досвіді інших держав, особливо найближчих сусідів України – окремих країн – членів Союзу Незалежних Держав.

Основна частина. Відтак в Азербайджані вся інформація про кожну справу зберігається в системі ведення справ (СВС) усіх судів під назвою AZEMIS (Електронна судова інформаційна система Азербайджану). Це інформаційна система Азербайджану. Система була створена в 2014 році (Наказ Президента Азербайджанської Республіки про створення інформаційної системи «Електронний суд») і з того часу підтримується та постійно розвивається Міністерством юстиції у рамках «Проекту щодо надання судових послуг та створення інтелектуальної інфраструктури» (JSSIP) спільно зі Світовим банком. 13 лютого 2014 року було запущено портал державних електронних послуг судів (Електронний кабінет) як окремих модуль AZEMIS. Починаючи з 2014 року по сьогодні AZEMIS був інтегрований з 30 інформаційними системами та реєстрами інших установ (Наказ Президента Азербайджанської Республіки про затвердження «Положення про інформаційну систему «Електронний суд»). Таким чином, вказана держава веде кропітку працю щодо удосконалення документообігу та загальної роботи судової системи. Що ж стосується кримінального законодавства, то Кримінальний кодекс Азербайджану передбачає відповідальність за такі кримінальні правопорушення, як: неправомірний доступ до комп'ютерної системи, що передбачає навмисний вхід в комп'ютерну систему або її будь-яку частину без права доступу до цієї системи або її будь-якої частини з порушенням заходів захисту, або з метою заволодіння комп'ютерною інформацією, що в ній зберігається, або з іншою особистою метою; неправомірне заволодіння комп'ютерною інформацією, тобто навмисне заволодіння з використанням технічних засобів комп'ютерною інформацією, не передбаченою для загального користування, переданої комп'ютерній системі, з комп'ютерної системи або всередині цієї системи, в тому числі електромагнітним випромінюванням від комп'ютерних систем, які є носієм такої комп'ютерної інформації, особою, яка не має права на це (Казакевич, 2020). Отже, з тексту норм законодавства можна підсумувати, що хоча останні і належать здебільшого до загального масиву комп'ютерної інформації, однак можуть бути використані і у разі посягання на автоматизовані системи документообігу суду.

Окремої уваги заслуговують також такі суспільно небезпечні діяння, як неправомірне втручання в комп'ютерну систему або комп'ютерну інформацію, під яким законодавець розуміє умисне пошкодження, знищення, псування, зміну або блокування комп'ютерної інформації, вчинене особою, яка не має права на це, з заподіянням значної шкоди, а також серйозне перешкоджання роботі комп'ютерної системи шляхом внесення, передачі, пошкодження, знищення, псування, зміни або блокування комп'ютерної інформації з боку особи, що не має права на це; фальсифікація комп'ютерних даних – несанкціоноване, навмисне введення, зміна, знищення або блокування комп'ютерних даних з метою видати фальсифіковані комп'ютерні дані за автентичні (дійсні) комп'ютерні дані або використовувати їх, якщо ці діяння призвели до порушення автентичності (дійсності) первинних комп'ютерних даних (Кримінальний кодекс Азербайджану від 30 грудня 1999 року № 787-ІQ зі змінами та доповненнями від 23.04.2021 р.). Отже, можна сказати, що певним чином в Азербайджані здійснюється захист інформації, котра належить суду. Ми не можемо стверджувати, що виокремлення в нашій країні спеціальної норми надасть більший превентивний ефект, ніж аналогічний в розглянутій нами країні. Саме тому, як здається, азербайджанський законодавець на задовільному рівні захистив процес комп'ютеризації від протиправного впливу.

Ще однією цікавою країною є Білорусь. Кримінальне законодавство останньої передбачає кримінальну відповідальність за несанкціонований доступ до комп'ютерної інформації. Законодавець вказує, що протиправним є несанкціонований доступ до інформації, що зберігається в комп'ютерній системі, мережі або на машинних носіях, що супроводжується порушенням системи захисту (несанкціонований доступ до комп'ютерної інформації), яка спричинила з необережності зміну, знищення, блокування інформації або виведення з ладу комп'ютерного обладнання або заподіяння іншої істотної шкоди. Окремої уваги заслуговує і несанкціонований доступ до комп'ютерної інформації, вчинений із корисливої або іншої особистої зацікавленості, або групою осіб за попередньою змовою, або особою, яка має доступ до комп'ютерної системи або мережі. Суспільно небезпечною визнана модифікація комп'ютерної інформації, тобто зміна інформації, що зберігається в комп'ютерній системі, мережі або на машинних носіях, або внесення завідомо неправдивої інформації, що заподіяло істотну шкоду, за відсутності ознак злочину проти власності (модифікація комп'ютерної інформації). А також модифікація комп'ютерної інформації, сполучена з несанкціонованим доступом до комп'ютерної системи або мережі або що призвела до наслідків з необережності (Кримінальний

кодекс Білорусі від 9 липня 1999 року № 275-3 зі змінами та доповненнями від 26.05.2021 р.). В цьому контексті необхідно відмітити, що підхід білоруського законодавця дуже схожий із азербайджанським. Таким чином, в країні не існує спеціальної норми, котра передбачала б кримінальну відповідальність за порушення нормальної роботи автоматизованої системи документообігу суду.

При цьому в досліджуваному законодавстві присутні такі цікаві протиправні діяння, як комп'ютерний саботаж, під яким розуміються умисні знищення, блокування, приведення в непридатний стан комп'ютерної інформації або програми, або виведення з ладу комп'ютерного обладнання, або руйнування комп'ютерної системи, мережі або машинного носія (комп'ютерний саботаж). 2. Комп'ютерний саботаж пов'язаний з несанкціонованим доступом до комп'ютерної системи або мережі, що спричинило тяжкі наслідки. Схожим із Азербайджаном є і правопорушення, котре полягає у неправомірному заволодінні комп'ютерною інформацією, тобто несанкціоноване копіювання або інше неправомірне заволодіння інформацією, що зберігається в комп'ютерній системі, мережі або на машинних носіях, або перехоплення інформації, що передається з використанням засобів комп'ютерного зв'язку, що призвели до заподіяння істотної шкоди (Кримінальний кодекс Білорусі від 9 липня 1999 року № 275-3 зі змінами та доповненнями від 26.05.2021 р.). Не можна не відмітити той факт, що менталітет та нормативно-правовий підхід Білорусії є дуже близьким нашому. Однак наша країна на певному етапі своєї розбудови зробила значний крок з удосконалення взаємодії судової системи із виконавчою владою, таким чином, натеper це зумовило виникнення норми, котра передбачає відповідальність за посягання на автоматизовану систему документообігу суду.

У Молдові також існує відповідальність за несанкціонований доступ до комп'ютерної інформації. У кримінальному законодавстві вказано, що караним є неправомірний доступ до комп'ютерної інформації, тобто до інформації в комп'ютерах, на машинних носіях, в інформаційній системі або мережі, особи, що не має такого права з огляду на закон або договір, що перевищує межі дозволу або не одержав дозвіл особи, яка має право використовувати, адмініструвати або тримати під контролем інформаційну систему, або проводити наукові дослідження, або проводити іншого роду операції в інформаційній системі, пов'язані зі знищенням, пошкодженням, модифікацією, блокуванням або копіюванням інформації, порушенням роботи комп'ютерів, інформаційної системи або мережі і яка спричинила заподіяння шкоди у великих розмірах. Протиправною визнана і підробка інформаційних даних, тобто неправомірні введення, зміна або видалення інформаційних даних або обмеження доступу до цих даних, що тягнуть видачу недостовірних даних з метою використання їх для створення певних юридичних наслідків (Кримінальний кодекс Молдови від 18 квітня 2002 року № 985-XV зі змінами та доповненнями від 23.04.2021 р.). В Молдові посягання (у тому числі на автоматизовані системи документообігу суду) визнані комп'ютерними кримінальними правопорушеннями. На наш погляд, цей підхід, як і минулі розглянуті, дуже негативно впливає на кримінально-правову політику держав, оскільки вони зміщують акцент із рівня суспільної небезпеки посягання на інформацію суду на звичайні дані середньостатистичної юридичної фірми (як приклад).

Ще в країні існують такі суспільно небезпечні діяння, як інформаційне шахрайство, під яким розуміється введення, зміна або видалення інформаційних даних, обмеження доступу до цих даних або інші способи перешкоджання функціонуванню інформаційної системи з метою отримання матеріальної вигоди для себе чи іншої особи, якщо ці дії призвели до заподіяння шкоди у великих розмірах, а також порушення правил безпеки інформаційних систем, тобто порушення правил збору, обробки, зберігання, поширення, розподілу інформації або правил захисту інформаційних систем, диференційованих відповідно до виду інформації або ступеню її захисту, якщо ця дія сприяла розкраданню, спотворенню, знищенню інформації або спричинила інші тяжкі наслідки (Кримінальний кодекс Молдови від 18 квітня 2002 року № 985-XV зі змінами та доповненнями від 23.04.2021 р.). Отже, можна підсумувати, що подібні до наших норми в Молдові відсутні.

Схожа ситуація і у Таджикистані. У кримінальному законодавстві країни існує (як і у попередніх) кримінальна відповідальність за неправомірний доступ до комп'ютерної інформації, що зберігається в комп'ютерній системі, мережі або на машинних носіях, що супроводжується порушенням системи захисту, а також за зміну інформації, що зберігається в комп'ютерній системі, мережі або на машинних носіях, а також внесення до них завідомо неправдивої інформації, що завдало значної шкоди або створило загрозу її заподіяння. Окрему увагу заслуговує комп'ютерний саботаж, під яким законодавець розуміє знищення, блокування або приведення в непридатний стан комп'ютерної інформації або програми, виведення з ладу комп'ютерного обладнання, а так само руйнування комп'ютерної системи, мережі або машинного носія (Кримінальний кодекс Таджикистану від 21 травня 1998 року № 574 зі змінами та доповненнями від 20.04.2021 р.). На нашу думку, ігнорування законодавцем безпосередньої вказівки на важливість саме судової комп'ютеризованої інформації можна пояснити або низькою кримінально протиправною тенденцією в державі, або нівелюванням законодавцем необхідності зробити більш тяжкою та дієвою кримінальну відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя.

В державі мають місце також такі суспільно небезпечні діяння, як незаконне заволодіння комп'ютерною інформацією, тобто незаконне копіювання або інше неправомірне заволодіння інформацією, що зберігається в комп'ютерній системі, мережі або на машинних носіях, а так само перехоплення інформації, що передається з використанням комп'ютерного зв'язку, а також виготовлення з метою збуту, а так само збут спеціальних програмних або апаратних засобів для отримання неправомірного доступу до захищеної комп'ютерної системи або мережі (Кримінальний кодекс Таджикистану від 21 травня 1998 року № 574 зі змінами та доповненнями від 20.04.2021 р.). Таким чином, можна сказати, що у Таджикистані не зосереджено особливу

увагу на кримінальних правопорушеннях проти правосуддя. Як і у попередніх країнах, єдині норми, котрі можуть бути застосовані для кваліфікації порушення нормальної роботи автоматизованої системи документообігу суду, розташовані у розділі, присвяченому комп'ютерним протиправним діянням.

У Туркменістані карається неправомірний доступ до інформації, що зберігається на електронних носіях і охоронювана законом, в інформаційну систему або інформаційно-телекомунікаційну мережу, якщо це спричинило істотне порушення прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, що охороняються законом інтересів суспільства і держави. Посилена відповідальність встановлено за ті самі діяння, якщо вони вчинені щодо джерел національної електронної інформації і національної інформаційної системи. Цікаве кримінальне правопорушення полягає у незаконному знищенні інформації або зміні її формату. Карається незаконне умисне знищення або зміна формату, що охороняється законом, інформації в інформаційній системі або тієї, що проходить через інформаційно-телекомунікаційну мережу, що зберігається на електронному носії, а так само введення в інформаційну систему завідомо недостовірної інформації, якщо ці діяння призвели до істотного порушення прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, що охороняються законом інтересів суспільства і держави. Ті самі діяння, якщо вони вчинені щодо джерел національної електронної інформації і національної інформаційної системи, караються штрафом у розмірі від п'ятдесяти до ста середньомісячних розмірів оплати праці з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого або позбавленням волі на строк до двох років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого (Кримінальний кодекс Туркменістану від 12 червня 1997 року № 222-I зі змінами та доповненнями від 22.08.2020 р.). В цьому контексті необхідно звернути увагу на те, що законодавець розглядуваної нами держави встановлює кваліфіковану відповідальність за посягання саме на джерела національної електронної інформації, що вже свідчить про те, що ним виокремлюється електронна інформація, котра має державне значення (у т.ч. – судова). Варто відмітити, що більшість норм кримінального законодавства Туркменістану, хоча і не напряму, але побічно встановлюють більш тяжкі санкції за посягання на національні інформаційні системи.

Так, наприклад, у законодавстві передбачена відповідальність за вчинення умисних дій, спрямованих на порушення нормальної роботи інформаційної системи та інформаційно-телекомунікаційної мережі. Також вказано, що ті самі діяння, якщо вони вчинені щодо джерел національної електронної інформації і національної інформаційної системи, караються штрафом у розмірі від ста до ста п'ятдесяти середньомісячних розмірів оплати праці з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого або позбавленням волі на строк до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого. Ще одним протиправним діянням є умисне незаконне копіювання або привласнення іншим способом інформації, що охороняється законом, такої, що знаходиться в інформаційній системі або проходить через інформаційно-телекомунікаційну мережу, що зберігається на електронному носії, якщо це діяння спричинило істотне порушення прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, що охороняються законом інтересів суспільства і держави. Більш тяжко караються ті самі діяння, якщо вони вчинені щодо джерел національної електронної інформації і національної інформаційної системи (Кримінальний кодекс Туркменістану від 12 червня 1997 року № 222-I зі змінами та доповненнями від 22.08.2020 р.). В контексті вказаної норми цікавим є протиставлення досвіду Латвії та Естонії із забезпечення діяльності судової інформаційної системи (який, на думку більшості вчених та аналітиків, є максимально прогресивним).

Таким чином, відповідно до Закону про судову владу Судова інформаційна система (СІС) Латвії є державною інформаційною системою, розробленою урядом Латвії (Міністерством юстиції). Завданням системи є забезпечення автоматизованого діловодства в рамках судового провадження з можливістю реєстрації справи, обробки та збереження даних, оперативного контролю за станом справи, ефективного обміну інформацією (даними) між судами та іншими установами, а також автоматичною підготовкою статистичних звітів. У Латвії існує єдина централізована СІС, яка була розроблена в 1998 році і запроваджена в 1999 році (у судах по всій країні в 2003 році). Система підтримується та розробляється Судовою адміністрацією Латвії і наразі перенесена на нову платформу в рамках проєкту E-case (Електронна справа). Інформаційна система суду в Естонії (KIS) – це сучасна система управління інформацією в естонських судах 1-ї та 2-ї інстанцій та у Верховного Суду, яка є єдиною інформаційною системою для всіх видів судових проваджень. KIS дозволяє реєструвати судові справи, засідання та судові рішення, забезпечує автоматичний розподіл справ між суддями, створення повісток, публікацію судових рішень на офіційному сайті та збір метаданих. Інформаційна система також має інструмент пошуку для судових документів, судових рішень, засідань та справ. Конфіденційні дані та справи може бачити лише суддя у справі та співробітники суду, пов'язані зі справою (Estonian Court Information System. URL: <https://www.rik.ee/en/international/court-information-system>). Таким чином, як ми бачимо, країни самі намагаються захистити свої судові інформаційні системи шляхом встановлення певних заборон для окремих працівників. Саме тому, ймовірно, кримінально-правовий захист відходить на другий план.

Повертаючись до досвіду Туркменістану, необхідно звернути увагу ще на такі кримінальні правопорушення, як поширення завідомо сфальсифікованої інформації, якщо це спричинило істотне порушення прав і законних інтересів фізичних або юридичних осіб, що охороняються законом, інтересів суспільства і держави, або створило реальну загрозу порушення громадського порядку, карається штрафом в розмірі

від сорока до сімдесяти середньомісячних розмірів оплати праці або виправними роботами на строк до одного року, або позбавленням волі на строк до одного року. Ті самі діяння, якщо вони вчинені з використанням службового становища або групою осіб за попередньою змовою або з використанням засобів масової інформації або інформаційно-телекомунікаційної мережі, караються штрафом у розмірі від п'ятдесяти до ста середньомісячних розмірів оплати праці або виправними роботами на строк до одного року або позбавленням волі на строк до одного року. Цікавим є і незаконне розповсюдження електронних джерел інформації з обмеженим дозволом. Незаконне поширення інформації, на яку законодавством Туркменістану накладені дозвільні обмеження, власником або іншою особою, в тому числі джерел інформації, які містять особисті відомості громадян (Кримінальний кодекс Туркменістану від 12 червня 1997 року № 222-I зі змінами та доповненнями від 22.08.2020 р.). Отже, проведене дослідження вищевказаних країн СНД дозволило підсумувати, що в більшості національних законодавств існує підрозділ, присвячений кримінальним правопорушенням проти правосуддя.

Вчені вірно вказують, що аналіз злочинів проти правосуддя, які встановлені законами про кримінальну відповідальність різних країн, указує на їх різну кількість та зміст. Необхідно зазначити, що встановлення злочинів проти правосуддя є типовим для законодавця різних країн. Це може вказати на суспільну небезпечність злочинів у сфері правосуддя та необхідність протидіяти їм кримінально-правовими засобами. Утім законодавець у різних країнах підійшов по-різному до формулювання злочинів проти правосуддя та назв розділів, які їх охоплюють. Відповідно до цього було названо дві основні групи підходів щодо формулювання назв та родових об'єктів злочинів проти правосуддя. Аналіз конкретних злочинів проти правосуддя дозволяє визначити типові злочини проти правосуддя: 1) неправдиве повідомлення про вчинення злочину, симуляція злочину, неповідомлення про вчинення (тяжкого) злочину та фальсифікація доказів; 2) неправдиве обвинувачення, лжесвідчення, лжеприсяга та інші неправдиві заяви; 3) злочини, пов'язані із прийняттям незаконних рішень (незаконне затримання або арешт, примушування давати показання, відмова від здійснення правосуддя, постановлення неправдивого судового рішення); 4) корупційні злочини осіб, що здійснюють правосуддя; 5) погроза або насильство проти учасників провадження, а також посягання на їх власність; 6) перешкоджання відправленню правосуддя, неявка та наклеп; 7) втеча з місця позбавлення волі, звільнення особи, яка відбуває покарання, та приховування злочину; 8) інші злочини на стадії виконання судового рішення або вироку (невиконання судового рішення, ухилення від виконання судового рішення, бунт засуджених) (Шепітько, 2017: 165). На жаль, формальні ознаки розглядуваного нами кримінального правопорушення містяться у принципово іншому розділі кримінальних законодавств, присвячених суспільно небезпечним діянням у сфері інформатики та зв'язку, а також інформаційній безпеці.

Висновки. Таким чином, можна підсумувати, що в країнах СНД законодавець не надає кримінальному правопорушенню, котре полягає у порушенні нормальної роботи автоматизованої системи документообігу суду, особливого значення. У жодному з розглянутих Кримінальних кодексів ми не знайшли хоча б схожої норми у розділі, присвяченому кримінальним правопорушенням проти правосуддя. Це дозволяє констатувати, що наша країна більш серйозно оцінює це суспільно небезпечне діяння, розуміючи, що останнє здатне дестабілізувати судову систему, а також негативно вплинути на загальну кримінологічну ситуацію України.

Список використаних джерел:

1. Estonian Court Information System. URL: <https://www.rik.ee/en/international/court-information-system>.
2. Казакевич П.В. Проблемні питання створення судових електронних систем у Європі та Україні. 2020. URL: <https://law.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zbirnyk-16.10.20.pdf>.
3. Кримінальний кодекс Азербайджану від 30 грудня 1999 року № 787-IQ зі змінами та доповненнями від 23.04.2021 р. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30420353.
4. Кримінальний кодекс Білорусі від 9 липня 1999 року № 275-3 зі змінами та доповненнями від 26.05.2021 р. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30414984.
5. Кримінальний кодекс Молдови від 18 квітня 2002 року № 985-XV зі змінами та доповненнями від 23.04.2021 р. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30394923.
6. Кримінальний кодекс Таджикистану від 21 травня 1998 року № 574 зі змінами та доповненнями від 20.04.2021 р. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30397325.
7. Кримінальний кодекс Туркменістану від 12 червня 1997 року № 222-I зі змінами та доповненнями від 22.08.2020 р. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=31295286.
8. Наказ Президента Азербайджанської Республіки про затвердження «Положення про інформаційну систему «Електронний суд». URL: <http://www.e-qanun.gov.az/framework/45080>.
9. Наказ Президента Азербайджанської Республіки про створення інформаційної системи «Електронний суд». URL: <https://president.az/articles/11019>.
10. Шепітько М.В. Поняття та види злочинів проти правосуддя за законодавством зарубіжних країн. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 2. С. 157–165.

References:

1. Estonian Court Information System. URL: <https://www.rik.ee/en/international/court-information-system>.
2. Kazakevych P.V. (2020) Problemini pytannia stvorennia sudovykh elektronnykh system u Yevropi ta Ukraini [Problematic issues of creating electronic court systems in Europe and Ukraine]. URL: <https://law.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Zbirnyk-16.10.20.pdf>.

3. Kryminalnyi kodeks Azerbaidzhanu [Criminal Code of Azerbaijan] vid 30 hrudnia 1999 roku № 787-IQ zi zminamy ta dopovnenniamy vid 23.04.2021 r. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30420353.
4. Kryminalnyi kodeks Biorusi [Criminal Code of Biorus] vid 9 lypnia 1999 roku № 275-Z zi zminamy ta dopovnenniamy vid 26.05.2021 r. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30414984.
5. Kryminalnyi kodeks Moldovy [Criminal Code of Moldova] vid 18 kvitnia 2002 roku № 985-XV zi zminamy ta dopovnenniamy vid 23.04.2021 r. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30394923.
6. Kryminalnyi kodeks Tadzhykystanu [Criminal Code of Tajikistan] vid 21 travnia 1998 roku № 574 zi zminamy ta dopovnenniamy vid 20.04.2021 r. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30397325.
7. Kryminalnyi kodeks Turkmenistanu [Criminal Code of Turkmenistan] vid 12 chervnia 1997 roku № 222-I zi zminamy ta dopovnenniamy vid 22.08.2020 r. URL: http://continent-online.com/Document/?doc_id=31295286.
8. Nakaz Prezydenta Azerbaidzhanskoj Respubliky pro zatverdzhennia “Polozhennia pro informatsiinu systemu “Elektronnyi sud”. [Order of the President of the Republic of Azerbaijan on the consolidated “Regulation on the information system “Electronic Court”] URL: <http://www.e-qanun.gov.az/framework/45080>.
9. Nakaz Prezydenta Azerbaidzhanskoj Respubliky pro stvorennia informatsiinoi systemy “Elektronnyi sud”. [Order of the President of the Azerbaijan Republic on the establishment of the “Electronic Court” information system.] URL: <https://president.az/articles/11019>.
10. Shepitko M.V. (2017) Poniattia ta vydy zlochyniv proty pravosuddia za zakonodavstvom zarubizhnykh krain. [Understand and see evil against justice for the legislation of foreign countries]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. № 2. S. 157–165.